

CALLEWAERT, Jules Laurentius, dominicaan, kanselredenaar, opvoeder, schrijver (Torhout 4 februari 1886 - Gent 25 november 1964).

Deed zijn noviciaat te La Sarte (september 1905 - Kerstmis 1906). Studeerde wijsbegeerte en theologie te Leuven van 1907 tot '12 en werd in oktober 1912 te Oostende benoemd. In oktober 1914 gedwongen het land te verlaten, belandde hij te Stockport/Manchester, waar hij door Mgr. De Wachter aangesteld werd als vluchtelingen-aalmoezenier. Sinds 6 februari 1919 terug in België werd

hij een veel gevraagde predikant. Van 16 juni 1920 tot 6 juni 1921 verbleef hij als balling in Ierland (zie hieronder). Daarna begon hij een glorieus apostolaat te Gent. Eind 1938 werd hij naar Antwerpen verplaatst. Sinds oktober 1940 woonde hij weer te Gent. In de bevrijdingsdagen ontdekt men hem in zijn kloostercel (20 april 1945); er werd een dossier tegen hem samengesteld en hij werd veroordeeld tot 12 maanden gevangenisstraf (11 april 1947). Hij kwam vrij op 23 oktober 1948, echter op de voorwaarde dat hij België zou verlaten. Van november 1948 tot maart 1950 verbleef hij te Neggio. Hij herman daarna zijn apostolaat te Gent. Op 7 december 1961 voor de eerste maal getroffen door een beroerte, werd hij opgenomen in de O.L. Vrouwe-kliniek te St.-Denijs-Westrem, waar hij overleed.

Steeds heeft hij de leuze „Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Christus” voor ogen gehouden. Reeds als scholier stond hij in de vakantieperiodes aan het hoofd van de Rodenbachse studentenbeweging, die ondergronds leefde op het Klein-Seminarie te Roeselare, en nam hij de leiding op Gildevergaderingen en Gildemalen. Onder de schuilnamen Pauwel van Groenendael en Houtlander schreef hij in De Vlagge; tijdens zijn noviciaat bezorgde hij zijn confrater F. Daumont het materiaal voor diens boek *Le Mouvement Flamand* (2 dln., 1911). Te Leuven kwam hij in contact met vlaamsgezinde studentenleiders als F. Deprez en

redigeerde hij grotendeels Hoogeschoolleven. Pater Callewaert werd een ijverig auteur voor de Vlaamse zaak. Hij schreef artikelen voor Ons Geloof, Hooger Leven en Ons Volk Ontwaakt.

Zijn bijdragen in De Stem uit België (hoofdredacteur Fl. Prims) werden door de vluchtelingenfamilies en frontsoldaten verslonden. Later werden ze gebundeld in Op den Uitkijk en Kerelsleven. De uitgave van Kerelsleven zou hem moeilijkheden berokkenen in het bisdom Brugge, dat hem een plaats in colleges en normaalscholen weigerde. Tijdens de Eerste Wereldoorlog publiceerde hij vredesartikelen in De Belgische Standaard en Ons Vaderland. Zijn openlijke stellingname vóór de frontsoldaten werd door de meeste katholieken ge-laakt, o.a. door F. Neuray; Fr. van Cauwelaert in Vrij België (Nederland) en F. de Pillecijn in Ons Vaderland namen evenwel zijn verdediging op. In 1919 verscheen hij als sympathisant bij het proces van A. Borms.

Omdat hij noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks gangmaker wilde zijn van politiek getinte katholieke organisaties en omdat hij de sympathie van de Vlaams-nationaal voelenden verwierf, werd hij na de oorlog onder druk van de bisschoppelijke overheid naar Ierland verbannen. De onmiddellijke aanleiding hiertoe was het artikel Mechelen en Vlaanderen, geschreven door dr. Allaëys in Ons Vaderland van 22 mei 1920: Callewaert was te Leuven verhoord over zijn activiteiten; hij vertelde dit in vertrouwen aan Allaëys die het geval echter publiek maakte.

Na zijn verblijf in Ierland wijdde hij zich vooral aan zijn taak als priester. Hij preekte even boeiend in het Frans als in het Nederlands. Reeds vroeger hadden zijn voordrachten voor het St.-Thomasgenootschap te Leuven een apostolaatsvernieuwing gebracht. Deze voordrachten werden ook gehouden voor niet-katholieke jongeren. De partij-politieke deken Camerlynck nam dat niet en bracht de zaak voor het bisdom Brugge. Niettegenstaande de succesvolle verdediging door de Waalse Pater Rolin, provinciaal, stond Callewaert sindsdien bij het bisdom in een slecht blaadje. Te Gent trachtte hij de Thomassers in de eerste plaats verantwoordelijkheidszin en geloofsleven bij te brengen, onafhankelijk van politiek; Mgr. Coppieters (Gent) verweet hem dat de Thomassers, meestal nationalistisch getint, geen propaganda maakten voor de Katholieke Actie en aldus geen winst opleverden voor de katholieke partij en het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond ondermijnden. De geestelijke overheid verdacht Callewaert ook mede de hand te hebben in de strijd der Vlaamse studenten aan de Katholieke Universiteit van Leuven (1924-'25).

Als hoofdredacteur van Onze Jeugd (1922-'27) kwam hij op voor een zelfstandige jeugdbeweging op Vlaamse en evangelische grondslag. In een rubriek In Memoriam Kardinaal Mercier wees hij openlijk op het feit dat Mercier veeleer te Brussel werd gevierd als patriot dan te Mechelen als kerkvoogd; ook stelde hij vast dat Mercier niet de volle sympathie genoot van het grootste deel der Vlamingen. Daar hij een oekaze van het Jeugdverbond voor Katholieke Actie voorzag, trok hij zich uit Onze Jeugd terug.

Hoewel hij op preekstoel of podium nooit iets kettens voorhield en gehoorzaamheid preekte aan

wat „tot de bevoegdheid van de bisschop behoort”, ondervond hij toch vele moeilijkheden vanwege zijn nationalistische Vlaamsgezindheid. Sinds zijn terugkeer uit Ierland mocht hij in West-Vlaanderen niet meer optreden. Nuntius Micara suggereerde Mgr. Coppieters Callewaert zijn jurisdictie volledig te ontnemen. Bij Mgr. Kerkhofs vond hij sympathie, al werden ook hier klachten van politiek-katholieken overgebiefd. In tegenstelling tot zijn confrater Pater Rutten, liet Callewaert zich praktisch niet in met politiek. Uit eigen beweging weigerde hij een gecoöpteerde senatorszetel van de nationalisten (mei 1936). In de meidagen van 1940 bleef hij met Pater Schroons ter plaatse (Antwerpen), redde het klooster van plundering en bezorgde de vogelvrijverklaarde Stratmann een veilige schuilplaats.

Na vele jaren bloeiend apostolaat besteedde Callewaert nu veel tijd aan zijn Oorlogsdagboek; hoofdthema van dit werk is: wat gebeurt er met Vlaanderen en de Kerk? Hij onderhield contacten met de leiding van het Vlaamsch Nationaal Verbond en toonde grote sympathie voor Staf de Clercq, én als leider, én als mens. Callewaerts overtuiging was dat het heil van Vlaanderen niet mocht afhangen van de Duitse zegepraal of goedwillendheid, maar bevochten moest worden met de idee van zelfstandigheid en waarachtigheid (vgl. brief aan dr. H.J. Elias, april 1943). Zijn toekomstbeeld was een Vrij Vlaanderen in een Vrij België, wars van klerikalisme en ondemocratische partijpolitiek (vgl. verslag aan koning Leopold II, augustus 1943).

Na de oorlog werd hij gearresteerd en veroordeeld tot zes jaar hechtenis (7 maart 1947). Nadat hij in beroep was gegaan, werd zijn straf veranderd in 12 maanden. In feite was deze straf een wraak van Belgicisten en franskiljons op Callewaerts flamingantisme van vóór de oorlog. Door het volk en de intellectuelen aanvaard, werd hij door de hogere geestelijkheid als een „besproken persoon” beschouwd; politiek dacht hij niet zoals het Belgische episcopaat. Evenals bij zijn vijftigste verjaardag (1936) viel bij zijn zeventigste verjaardag (1956), beide feestelijk te Gent gevierd, de afwezigheid van de diocesane overheid op. Jaarlijks wordt eind oktober te Gent een Callewaertherdenking gehouden.

WERKEN: *De Toekomst der Katholieke Jonge Wacht en de Katholieke Jonge Wacht der toekomst* (1913); - *Jeugdschoonheid* (1917, heruitgave: *Zoon van mijn volk, houd U sterk*, 1940); - *De Haat tegen het Kind* (1919, derde uitgave: *De Vrees voor het Kind*, 1928); - *Kerelsleven* (1920); - *Op den Uitkijk* (1920); - *Onze Vlaamsche Volksjeugd* (1921); - *De Sterke Vrouw van Vlaanderen* (1921); - *Zelfeerbied* (1922); - *Ierland en het Ierse Volk* (1923); - *Hoogeschoolleven* (1924, heruitgave: *Studentenleven*, 1929); - *Aristocratie* (1929); - *Schoonmenselijkheid*, 3 reeksen (1930-'32); - *De geloofsafval in Vlaanderen* (1933); - *De afval van het idealisme* (1936); - *En Vlaanderen voor Christus* (1941); - *Levensgezondheid, Brieven aan jonge mensen* (1952).

LITERATUUR: P.J.A. Nuyens, *Pater L.J. Callewaert, Met woord en daad in Liefde* (1969); - P.J.A. Nuyens, *Callewaert, Jules Carolus*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, IV (1970); - L. Elaut, *De eerste jaren van het Sint Thomas-genootschap te Gent*, in *Dominikaans leven* (januari-februari 1972, p. 15-21).

PIETER J.A. NUYENS